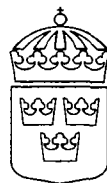

Utbildningsutskottets yttrande

1992/93:UbU6y

Kompletteringspropositionen, m.m. (prop.
1992/93:150 bil. 7)

1992/93
UbU6y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 29 april 1993 berett utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1993/94, m.m. (kompletteringspropositionen) bilaga 7 jämte motioner.

Utbildningsutskottet har den 11 maj 1993 beslutat att med eget yttrande överlämna proposition 1992/93:194 Särskilt statsbidrag till kommuner för ytterligare platser i gymnasieskolan för ett tredje gymnasieår och motionerna 1992/93:Ub155 och 1992/93:Ub156 samt arbetsmarknadsutskottets yttrande 1992/93:AU6y till finansutskottet för fortsatt beredning. Arbetsmarknadsutskottets yttrande återfinns som *bilaga* till detta yttrande.

I detta yttrande behandlar utbildningsutskottet således i ett sammanhang såväl proposition 1992/93:194 jämte motioner som proposition 1992/93:150 bilaga 7 jämte de motioner, som kan hänföras till utbildningsutskottets beredningsområde.

Medel för utbildningsplatser i gymnasieskolan och inom komvux

I proposition 1992/93:194 erinras om att regeringen i förra årets kompletteringsproposition (prop. 1991/92:150 bil. I:6) föreslog att riksdagen skulle anvisa medel för ytterligare utbildningsplatser för ett tredje år i gymnasieskolan i likhet med vad som hade gällt året dessförinnan. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 1991/92:FiU30, rskr. 1991/92:345). Det beräknades då att 8 000 platser skulle behövas. Regeringen bemyndigades att vid behov lägga ut ytterligare platser. Enligt vad regeringen kan bedöma har ungefär 11 000 ungdomar utnyttjat möjligheten att gå ett tredje gymnasieår under innevarande läsår.

Regeringen föreslår i proposition 1992/93:194 att riksdagen skall anvisa medel för utbildning i gymnasieskolan för ytterligare 11 000 elever under budgetåret 1993/94. Som motiv för insatserna framhåller regeringen den svåra situationen på arbetsmarknaden. En grupp som drabbas hårt av den höga arbetslösheten är ungdomarna. Att sluta skolan och gå direkt ut i en kanske långvarig arbetslöshet är destruk-

tivt för den enskilde. Vidare anser regeringen att en allmän kompetenshöjning alltid har sitt värde för individen men också för samhället. En höjd yrkesmässig kompetens bidrar till att långsiktigt stärka den svenska konkurrenskraften. En ökad allmän kompetens förbättrar både förutsättningarna för framtida studier och handlingsberedskapen inför den snabba utvecklingen av samhälle och näringsliv.

Mot denna bakgrund bör kommunerna ges möjlighet att erbjuda de ungdomar som läsåret 1992/93 eller höstterminen 1993 avslutar en tvåårig linje i gymnasieskolan ytterligare ett utbildningsår. Även de ungdomar som läsåret 1991/92 har avslutat en tvåårig utbildning och som därefter inte genomgått ett tredje utbildningsår i gymnasieskolan eller komvux skall ges möjlighet till denna utbildning. Regeringen beräknar ett bidrag på 30 000 kr per helårsplats. Behov av särskilda medel för planerings- och informationsinsatser anses dock inte föreliggande. Regeringen föreslår att riksdagen under åttonde huvudtitelns förslagsanslag Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet för budgetåret 1993/94 anvisar 330 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i proposition 1992/93:100 bilaga 9.

I motion 1992/93:Ub156 (s) yrkande 2 erinras om att Socialdemokraterna i en partimotion med anledning av budgetpropositionen föreslagit att kraftfulla insatser skulle göras för att utöka den reguljära utbildningen i bl.a. gymnasieskolan som ett led i kampen mot arbetslösheten. Medel skulle anvisas för att göra det möjligt för kommunerna att anordna utbildning i form av "det tredje gymnasieåret" för 50 000 ungdomar i åldern 18–24 år. I förevarande motion föreslås liknande insatser för de elever som läsåret 1993/94 skall söka sig ut på arbetsmarknaden. Åtgärderna bör också riktas till de ungdomar som kommer att lämna sina ungdomspraktikplatser och de ungdomar i åldern 18–24 år som redan nu befinner sig i öppen arbetslöshet. För dessa ungdomsgrupper skulle ett tredje år i gymnasieskolan förbättra deras ställning på arbetsmarknaden och därmed även möjligheten bli större att tillföra arbetskraften ny kompetens, anser motionärerna. Riksdagen bör anvisa 1 500 000 000 kr till stöd för kommunerna att anordna "det tredje gymnasieåret" budgetåret 1993/94. I samma motion (yrkande 4) föreslås att medlen skall disponeras av Skolverket under anslaget B 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet.

I årets kompletteringsproposition (1992/93:150 bil. 7) föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa *medel för ytterligare utbildningsplatser i gymnasieskolan och extra platser inom kommunal vuxenutbildning* (komvux). Särskilt statsbidrag skall ges till kommunerna för ytterligare 29 000 platser i gymnasieskolan för ett tredje gymnasieår utöver de 11 000 platser som tidigare föreslagits i proposition 1992/93:194 för budgetåret 1993/94. Under anslaget B 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala offentliga skolväsendet beräknas 870 miljoner kronor utöver vad som beräknats i proposition 1992/93:194. När det gäller komvux bör målsättningen vara att kommunerna anordnar

utbildning motsvarande 33 000 extra helårsplatser för budgetåret 1993/94. För detta ändamål beräknar regeringen 752 010 000 kr under nyssnämnda anslag.

Regeringen framhåller att ifrågavarande utbildningsinsatser skall ses som inslag i en långsiktig strategi för nationell kompetensuppbyggnad. Enligt regeringen finns det främst två angelägna utbildningsbehov, nämligen behovet av förbättrade språkkunskaper — såväl i svenska som i främmande språk — och behovet av naturvetenskaplig och teknisk utbildning.

Regeringen föreslår i kompletteringspropositionen att riksdagen med ändring av sitt tidigare beslut (prop. 1992/93:100, bet. UbU8, rskr. 207) och regeringens förslag i proposition 1992/93:194 till Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet för budgetåret 1993/94 anvisar ett förslagsanslag på 1 994 849 000 kr.

I motion 1992/93:Fi97 (m), som väckts med anledning av kompletteringspropositionen, begärs att en mindre del av de nya platserna till komvux bör få disponeras för utbildning vid Statens skolor för vuxna (SSV).

Utbildningsutskottet har med anledning av bl.a. Socialdemokraternas partimotion 1992/93:Ub905 från allmänna motionstiden 1993 behandlat yrkanden om platser för ett tredje år i gymnasieskolan budgetåret 1993/94 i sitt betänkande 1992/93:UbU8 (s. 4 f.). Utskottet delade motionärernas uppfattning att kraftfulla åtgärder borde vidtas för att förhindra att de ungdomar som våren 1993 kommer att avsluta en tvåårig utbildning i gymnasieskolan går ut i arbetslöshet.

Utskottet ansåg därför att alla ungdomar under 20 år skulle kunna erbjudas ett tredje utbildningsår under läsåret 1993/94 som komplettering till en tvåårig gymnasial utbildning. Med hänvisning till regeringens förslag om ytterligare utbildningsplatser för ett tredje år i gymnasieskolan i proposition 1993/94:194, vilken då hade överlämnats till riksdagen, avstyrkte utskottet yrkandena.

Utbildningsutskottet ställer sig nu bakom regeringens förslag i kompletteringspropositionen att ytterligare medel skall tillföras kommunerna i syfte att anordna utbildning för ungdomar som annars skulle riskera att gå ut i arbetslöshet. Utskottet utgår från att i första hand ungdomar under 20 år kommer att utnyttja möjligheten att gå ett tredje avslutande år i gymnasieskolan. Det är dock inget som hindrar att även en elev som sent påbörjat sina studier i gymnasieskolan eller en ung person som förvärsarbetat några år efter avslutad tvåårig utbildning och som följaktligen nu är över 20 år får samma möjlighet att genomgå ett tredje gymnasieår. Det bör ankomma på kommunerna själva att bedöma vilken skolförhållande — gymnasieskolan eller komvux — som är lämpligast för berörda ungdomar över 20 år.

Enligt utskottets mening är det vidare angeläget att även vuxna i rådande situation på arbetsmarknaden tar tillfället i akt att höja sin kompetens. Det är därför motiverat att kommunerna ges resurser för att *utöver* den ordinarie organisationen kunna tillgodose angelägna utbildningsbehov för vuxenstuderande.

När det gäller möjligheten för SSV att inom ramen för i kompletteringspropositionen föreslagna medel anordna utbildning på distans för ytterligare vuxenstuderande vill utskottet erinra om att statens skolor för vuxna i Härnösand (SSVH) och Norrköping (SSVN) anvisas statliga medel för sin utbildning under egna anslag (B 13 resp. B 14). SSV skall i form av distansutbildning erbjuda vuxna kompetensinriktad utbildning av samma slag som ges i komvux. Kostnaderna för utbildningen betalas i huvudsak av staten via nyssnämnda anslag. Kommunerna kan således inte påverka inriktningen och dimensioneringen av SSV:s utbildning. Då det är angeläget att tillgänglig utbildningskapacitet utnyttjas så mycket som möjligt bör SSVH och SSVN ges möjlighet att hos Skolverket begära extra medel för att anordna ytterligare utbildning på distans om behov föreligger. Det ankommer på regeringen att meddela närmare föreskrifter därom.

Riksdagens tidigare beslut (bet. 1992/93:UbU8, rskr. 207) beträffande anslagsbeloppet under ifrågavarande anslag (42 839 000 kr), regeringens förslag i proposition 1992/93:194 (+ 330 000 000 kr) samt förslaget i kompletteringspropositionen om en anslagsökning med 1 622 010 000 kr (870 000 000 + 752 010 000) innebär för budgetåret 1993/94 sammanlagt ett anslag på 1 994 849 000 kr. Bidraget per utbildningsplats beräknas till 30 000 kr för gymnasieskolan och drygt 22 788 kr för komvux. Enligt utbildningsutskottets mening är bidragen per plats i gymnasieskolan resp. komvux väl avvägda.

Utskottet anser att yrkandena 2 och 4 i motion 1992/93:Ub156 är tillgodosedda med vad regeringen har föreslagit.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att finansutskottet tillstyrker att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1992/93:100, bet. UbU8, rskr. 207), med bifall till proposition 1992/93:150 och motion 1992/93:Fi97, med anledning av proposition 1992/93:194 och motion 1992/93:Ub156 yrkandena 2 och 4 för budgetåret 1993/94 till Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet för budgetåret 1993/94 anvisar 1 994 849 000 kr under åttonde huvudtitelns förslagsanslag Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet samt som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför om SSV.

I proposition 1992/93:194 begärs ett *bemyndigande för regeringen att under budgetåret 1993/94 vid behov ytterligare öka antalet platser för ett tredje gymnasieår utöver de 11 000 platser för vilka medel begärs.*

Utbildningsutskottet konstaterar att regeringen vid beräkningen av anslagsbeloppet i proposition 1992/93:194 utgått från 11 000 helårsplatser, dvs. det antal ungdomar som under innevarande budgetår utnyttjat möjligheten att få utbildning i gymnasieskolan under ett tredje år. Regeringens förslag i kompletteringspropositionen om medel för ytterligare 29 000 platser för ett tredje år i gymnasieskolan, vilket utskottet i det föregående ställt sig bakom, innebär att sammanlagt 40 000 ungdomar kommer att kunna erbjudas ett tredje utbildningsår i gymnasieskolan budgetåret 1993/94.

Utbildningsutskottet föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:194 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1993/94 vid behov ytterligare öka antalet platser för ett tredje gymnasieår.

Studiestöd

En utökning av antalet platser i gymnasieskolan medför även ökade kostnader för *studiehjälp*. För 11 000 nya platser beräknar regeringen i proposition 1992/93:194 kostnaden till 72,6 miljoner kronor. Regeringen föreslår att riksdagen under åttonde huvudtitelns förslagsanslag Studiehjälp m.m. under budgetåret 1993/94 anvisar 72,6 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i proposition 1992/93:100 bilaga 9.

I motion 1992/92:Ub156 (s) yrkande 5 föreslås att riksdagen skall anvisa 315 miljoner kronor för studiehjälp budgetåret 1993/94. Med utgångspunkt i motionärernas förslag om 50 000 nya platser i gymnasieskolan beräknas 35 000 elever vara berättigade till studiehjälp. Motionärerna hänvisar till utskottsgruppmotionen 1992/93:Sf512 (s) i vilken regeringens förslag i budgetpropositionen om besparingar inom studiehjälpen avvisas. Tvärtom bör en förstärkning övervägas för att kunna behålla så många ungdomar som möjligt det tredje gymnasieåret samt att om möjligt locka tillbaka en del av dem som tidigare lämnat gymnasiet efter endast två läsår, framhåller motionärerna.

Utbildningsutskottet vill med anledning av propositionen och motionsyrkandet anföra följande.

Regeringens beräkning av studiehjälpen baseras på riksdagens beslut (prop. 1992/93:100, bet. SfU13, rskr. 208) om en viss reducering av studiebidraget. Regeringen har för avsikt att fr.o.m. budgetåret 1993/94 ändra reglerna så att studiebidrag och extra tillägg utgår under högst tio månader per år. Utnyttjandegraden är beräknad till 88 %. Motionärernas beräkning av anslagsbeloppet utgår från 750 kr per månad under tolv månader för 35 000 elever (= 315 miljoner kronor).

Utbildningsutskottet anser att det i det nuvarande ekonomiska läget är motiverat med en viss begränsning av det antal månader under ett kalenderår då studiebidrag utbetalas. Utbildningsutskottet föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:194 och med avslag på motion 1992/93:156 yrkande 5 för budgetåret 1993/94 anvisar 72 600 000 kr utöver vad riksdagen tidigare anvisat (prop. 1992/93:100, bet. SfU13, rskr. 208) under åttonde huvudtitelns förslagsanslag. Utbildningsutskottet vill till detta lägga följande. I kompletteringspropositionen beräknas ytterligare medel för studiehjälp med hänvisning till den föreslagna ökningen med 29 000 platser i gymnasieskolan. Kostnaden — 191,4 miljoner kronor — beräknas med utgångspunkt i riksdagens beslut i vår om medel för studiebidrag, dvs. 750 kr per månad under tio månader och med en utnyttjandegrad av 88 % ($29\,000 \times 6\,600 \text{ kr/år} = 191\,400\,000 \text{ kr}$).

I motion 1992/93:Ub156 (s) yrkande 6 görs bedömningen att cirka 10 000 elever bör vara berättigade till *studiemedel* inom ramen för

föreslagna insatser enligt yrkandena 2 och 4 i samma motion. Därför bör anslaget F 4. Studiemedel m.m. för budgetåret 1993/94 höjas med 180 miljoner kronor.

De av regeringen föreslagna insatserna tar i mycket stor utsträckning sikte på ungdomar över 20 år. Utbildningsutskottet vill erinra om att regeringen i kompletteringspropositionen beräknat ytterligare resurser för studiemedel budgetåret 1993/94. Dessa resurser avser att finansiera studierna för bl.a. studerande inom komvux. Finansutskottet bör med hänvisning härtill avstyrka motion 1992/93:Ub156 yrkande 6.

I motion 1992/93:Ub156 (s) beräknas även medel för *vuxenstudiestöd*. Ca 5 000 studerande bör enligt motionärerna kunna få särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (SVUXA). Motionärerna föreslår (yrkande 8) att studiestödslagen ändras så att SVUXA under en försöksperiod kan utgå på ett mera flexibelt sätt. Bl.a. bör bidragsgränsen på 25 år sänkas till 22 år och kravet på förvärvsarbete bör vara två år i stället för fyra år för att underlätta för arbetslösa att söka sig till det ordinarie utbildningssystemet. Riksdagen bör således anvisa ytterligare 270 miljoner kronor under anslaget F 5. Vuxenstudiestöd m.m. (yrkande 7).

Utbildningsutskottet vill peka på att regeringen i kompletteringspropositionen dels föreslår att vissa ändringar görs i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, dels beräknar ytterligare medel under anslaget Vuxenstudiestöd m.m. för budgetåret 1993/94 med hänvisning till de i kompletteringspropositionen föreslagna extra platserna inom komvux, folkbildningen och den högre utbildningen. Mot denna bakgrund bör riksdagen således avslå motion 1992/93:Ub156 yrkandena 7 och 8.

Finansiering av föreslagna insatser i proposition 1992/93:194

Regeringen anser att finansieringen av de i propositionen 1992/93:194 föreslagna insatserna i gymnasieskolan skall ses utifrån den fortsatta beredningsprocessen inför kompletteringspropositionen 1993. Eftersom åtgärdernas syfte i första hand får anses vara arbetsmarknadspolitiskt och innebär en avlastning i förhållande till övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder, bör en minskning med sammanlagt 402,6 miljoner kronor (330 miljoner kronor + 72,6 miljoner kronor) ske av det under Arbetsmarknadsdepartementet uppförda reservationsanslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1993/94.

I motion 1992/93:Ub156 (s) yrkande 1 avvisas regeringens förslag till finansiering av insatserna i gymnasieskolan. Motionärerna anser att anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder redan nu är av för liten omfattning. Medel för de av motionärerna föreslagna åtgärderna bör tillföras kommunerna genom en förstärkning av anslag inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Även i motion 1992/93:Ub155 (-) ogillas regeringens förslag till finansiering av ifrågavarande insatser.

Arbetsmarknadsutskottet, som beretts tillfälle att till utbildningsutskottet yttra sig över proposition 1992/93:194 jämte motioner, redovi-

sar i sitt yttrande (1992/93:AU6y) att riksdagen anvisat (1992/93:AU19, AU11, rskr. 258) 28,4 miljarder kronor under anslaget B 2 för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1993/94. Av beloppet beräknas omkring 15,6 miljarder kronor för arbetsmarknadsutbildning och utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. Beträffande den senare utbildningsformen inbegrips i beräkningen såväl kostnader för studieplatser som kostnader för studiefinansiering. Gymnasieutbildningen beräknas omfatta 5 000 platser till en kostnad av 176 miljoner kronor. Som arbetsmarknadsutskottet uppfattar det ligger finansiering av 5 000 av de 11 000 ytterligare gymnasieplatserna inkl. studiefinansiering inom ramen för de medel som riksdagen redan fattat beslut om. Proposition 1992/93:194 innefattar således förslag om finansiering av ytterligare 6 000 nya platser inkl. studiefinansiering. Till den del kostnaden avser dessa 6 000 platser medför den föreslagna finansieringen att medel för andra åtgärder inom B 2-anslaget minskas.

Arbetsmarknadsutskottet anser att en utökning av platserna i gymnasieskolan i och för sig är mycket angelägen. Minskningen av B 2-anslaget genom att resurser förs över till Utbildningsdepartementets anslag bör dock mot bakgrund av utvecklingen på arbetsmarknaden kompenseras så att minskningen inte går ut över de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Mot denna bakgrund föreslår arbetsmarknadsutskottet att utbildningsutskottet tillstyrker regeringens förslag till finansiering av ytterligare insatser i gymnasieskolan budgetåret 1993/94 och avstyrker motionerna 1992/93:Ub155 och 1992/93:Ub156 yrkande 1.

Utbildningsutskottet vill i sammanhanget erinra om att utskottet i sitt yttrande (1992/93:UbU3y) till finansutskottet i höstas beträffande bl.a. förslag om bidrag till kommunerna för anordnande av kompletterande utbildningar för arbetslösa inom gymnasieskolan med bestämdhet framhållit, att medel för utbildningsinsatser inom det kommunala offentliga skolväsendet skall kanaliseras genom Statens skolverk och inte genom Arbetsmarknadsstyrelsen.

Utbildningsutskottet utgår från att regeringen vid en samlad bedömning av samhällets insatser för att minska arbetslösheten och samtidigt ge ungdomar tillfälle att i den reguljära gymnasieutbildningen höja sin teoretiska och yrkesmässiga kompetens funnit det motiverat att överföra medel från det arbetsmarknadspolitiska (tionde huvudtiteln) till det utbildningspolitiska området (åttonde huvudtiteln). Utskottet utgår vidare från att regeringen i en särskild förordning (jfr SKOLFS 1992:34 om särskilda åtgärder inom utbildningsområdet mot ungdomsarbetslösheten) kommer att föreskriva vilka behörighetsregler som skall gälla, utbildningarnas längd och huvudsakliga inriktning, krav på uppföljning och utvärdering genom Skolverket m.m. Utskottet förutsätter slutligen att skolan och arbetsmarknadsmyndigheten på det lokala planet tillsammans inriktar sina krafter på att uppmuntra ungdomarna att genomgå ett tredje år i gymnasieskolan.

Med hänvisning till arbetsmarknadsutskottets yttrande och till vad utbildningsutskottet i övrigt anfört bör finansutskottet hemställa att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:194 och med avslag på

motionerna 1992/93:Ub155 och 1992/93:Ub156 yrkande 1 för budgetåret 1993/94 anvisar 402 600 000 kr mindre än vad riksdagen tidigare anvisat (prop. 1992/93:100, bet. AU19, rskr. 258) under tionde huvudtitelns reservationsanslag Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

1992/93:UbU6y

Grundläggande högskoleutbildning

Utbildningsministern pekar i kompletteringspropositionen på att antalet sökande till högre utbildning nu är större än någonsin. De stora dimensioneringsökningar som beslutats de senaste åren medför att antalet helårsstudenter inom högskolans grundutbildning växer snabbt. Att ge alla dessa en kvalitativt god utbildning kräver stora ansträngningar av universitetens och högskolornas personal. Risk finns att det uppstår brist både på behöriga lärare och på lokaler och studentbostäder. Utbildningsministern bedömer det inte som möjligt att nu ytterligare öka den traditionella högre utbildningen.

Samtidigt är det enligt utbildningsministern angeläget att bereda en så stor andel som möjligt av de sökande ungdomarna plats i högre utbildning. Han anser att distansundervisning borde vara en verksamhetsform som under alla omständigheter måste utvecklas och utvidgas för att i framtiden kunna utnyttjas i fortbildning och vidareutbildning. En kraftfull satsning på utveckling av distansundervisningen bör därför ske. Inom ramen för denna anser han att det är möjligt att också skapa förutsättningar för ett ökat antal ungdomar att inleda sina studier.

Universitet och högskolor förväntas samverka om att utveckla och bedriva distansutbildning. Efter det att de presenterat väl utvecklade förslag till större samarbetsprojekt avser regeringen enligt propositionen att tillsammans med de berörda läroanstalterna pröva om det är möjligt att anordna fler platser i grundläggande kurser (på 20-poängsnivå) med distansundervisning och därmed på universitets- och högskoleorterna kunna öka andelen studenter i mer fördjupade kurser.

I propositionen föreslås att medel nu beräknas för 1 500 nya studenter i huvudsak inom distansundervisning fr.o.m. budgetåret 1993/94. Om garantier från kvalitativ synpunkt inte kan skapas för viss utbyggnad av den traditionella högskoleutbildningen bör det ankomma på regeringen att besluta om annan användning av platserna.

Mot bakgrund av en utvärdering av innevarande budgetårs verksamhet med behörighetsgivande förutbildning, s.k. basår, (prop. 1991/92:150, bet. FiU30, rskr. 350) anser regeringen att verksamheten bör fortsätta nästa budgetår. Basåret ger studenter tillfälle att skaffa sig den behörighet som krävs för högre studier framför allt inom det naturvetenskapliga och tekniska området. Vid antagning till basåret garanteras studenterna också plats i den högskoleutbildning som de avser att påbörja året efter. Ett särskilt mål med basåret är att stimulera framför allt flickor att söka sig till det naturvetenskapliga och tekniska området.

För basår föreslås i propositionen medel för resurser motsvarande 1 500 helårsstudenter budgetåret 1993/94. Antalet är något högre än vad universiteten och högskolorna inom Utbildningsdepartementets

område har redovisat att de kan ta emot. Utbildningsministern räknar med att kunna uppnå den högre volymen t.ex. genom att erbjuda Sveriges lantbruksuniversitet att delta i verksamheten.

För distansutbildning och basår beräknar regeringen ett medelsbehov som exkl. studiemedelskostnader uppgår till 112,5 miljoner kronor. Regeringen föreslår att detta belopp anvisas under anslaget Vissa särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. I beloppet är inräknat 3,5 miljoner kronor som regeringen avser att ställa till Verkets för högskoleservice förfogande för information till stöd för rekrytering till basåret och för insatser i det långsiktiga arbetet med att generellt stödja och stimulera ungdomars intresse för tekniska och naturvetenskapliga studier och för yrkesverksamhet med sådan inriktning.

Två motioner har väckts med anledning av regeringens förslag.

Socialdemokraterna föreslår i motion 1992/93:Fi120 (s) yrkande i 4 en större ökning av medlen för grundläggande högskoleutbildning än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att medel bör anvisas för ytterligare 5 000 helårsstudenter fr.o.m. budgetårets början och därutöver ytterligare 5 000 fr.o.m. vårterminen 1994. För omfattning, inriktning och lokalisering av utökningen mellan olika utbildningar och läroanstalter hänvisar de till sina förslag i motion 1992/93:Ub55 i anslutning till proposition 1992/93:169. De föreslår att 158 miljoner kronor anvisas utöver regeringens förslag. Den sammanlagda medelsanvisningen för den i motionen föreslagna utökningen skulle alltså bli 270,5 miljoner kronor.

I motion 1992/93:Fi102 (fp) anförs att regeringens förslag om behörighetsgivande förutbildning är bra. För att öka antalet flickor i teknik och naturvetenskapliga utbildningar behövs att en allmän satsning på teknikämnet följs upp och förverkligas (yrkande 1). Motionärerna lyfter fram de erfarenheter man fått vid Teknikstugan i Alingsås. Där ger flickor som själva går i gymnasiet undervisning i enkönade grupper åt flickor som går i grundskolan. Det finns kontinuitet i verksamheten. Genom att flickorna får pröva själva minskas deras teknikmotstånd och de upplever teknik som användbar och rolig. Resultaten från teknikstugan kan enligt motionärerna i tillämpliga delar stå som modell för tekniksatsningen (yrkande 2).

Utbildningsutskottet har tidigare under detta riksmöte behandlat en annan motion om Teknikstugan i Alingsås (mot. 1992/93:Ub519, bet. UbU21 s. 8). Då anförde utskottet följande.

Utskottet förutsätter att Skolverket bl.a. genom sin fältorganisation ger spridning åt väl fungerande verksamheter såsom den s.k. Alingsåsmodellen för att öka andelen flickor på tekniska och naturvetenskapliga studievägar i gymnasieskolan. Utskottet anser att det bör ankomma på kommunerna som ansvariga för ifrågavarande verksamhet och som arbetsgivare för skolans personal att bedöma i vad mån unga arbetslösa ingenjörer kan medverka i verksamheten.

Utskottet erinrar om att regeringen som ett led i arbetet med att öka intresset för teknik och naturvetenskaplig utbildning har tillsatt en

arbetsgrupp med uppdrag att undersöka vilka former för samverkan som finns mellan skolor och teknik/naturvetarcentra. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att i förevarande sammanhang göra något särskilt uttalande om Alingsåsmodellen. Utskottet anser alltså att finansutskottet bör föreslå riksdagen att avslå motion 1992/93:Fi102.

När det gäller ökat antal helårsstudenter i grundläggande högskoleutbildning delar utskottet regeringens bedömning att det inte är möjligt att med upprätthållande av kvalitetskraven nu ytterligare öka kapaciteten inom traditionell högskoleutbildning. Som utskottet framhållit i betänkande 1992/93:UbU14 (s. 40) har dimensioneringen av den grundläggande högskoleutbildningen genom beslut av riksdagen de senaste åren ökat kraftigt. Regeringens satsning på distansutbildning och basår kan ge studieplats inom högskolan åt ytterligare ca 3 000 ungdomar nästa läsår. Det nya resurstilldelningssystemet ger universitetet och högskolorna incitament att ta in så många studenter som möjligt inom ramen för de medel som redan anvisats för nästa budgetår. Detta incitament kommer att bli ännu starkare genom utskottets förslag att den s.k. studentpengen, dvs. ersättningen till högskolorna per helårsstudent, skall utgöra 40 % av den beräknade ersättningen per tillhandahållen årsstudieplats (bet. 1992/93:UbU14 s. 36). Regeringen har i proposition 1992/93:169 om högre utbildning för ökad kompetens föreslagit att andelen skall vara 30 %.

Utbildningsutskottet har i nämnda betänkande föreslagit en viss ändring av beloppet på anslaget Vissa särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. i förhållande till regeringens förslag i proposition 1992/93:169. Det av utskottet i betänkande 1992/93:UbU14 föreslagna anslagsbeloppet är 127 371 000 kr.

Utbildningsutskottet anser således att finansutskottet bör föreslå riksdagen att avslå motion 1992/93:Fi120 yrkande 14 och att med bifall till regeringens förslag i förevarande proposition till Vissa särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1993/94 anvisa 112 500 000 kr utöver vad utskottet föreslagit i betänkande 1992/93:UbU14.

Övrigt

Enligt motion 1992/93:Ub156 (s) yrkande 3 bör de elever som under våren 1994 kommer att avsluta en tvåårig utbildning i gymnasieskolan redan nu garanteras möjlighet till utbildning under ett tredje år i gymnasieskolan.

Riksdagen har nyligen på utbildningsutskottets förslag avslagit (bet. UbU8, rskr. 207) ett liknande yrkande om *utbildningsplatser för ett tredje år i gymnasieskolan budgetåret 1994/95*. Utskottet utgick från att regeringen kommer att bevaka denna fråga och återkomma till riksdagen i nästa års budgetproposition. Med samma motivering bör finansutskottet avstyrka även motion 1992/93:Ub156 yrkande 3.

I motion 1992/93:Fi93 (nyd) yrkande 24, väckt med anledning av kompletteringspropositionen, begärs att riksdagen som sin mening ger

regeringen till känna att *samhällets kostnader för hemspråksundervisningen* bör slopas. För budgetåret 1993/94 beräknas en besparing med 500 miljoner kronor.

Utbildningsutskottet har nyligen i sitt betänkande 1992/93:UbU8 (s. 8 f.) behandlat liknande yrkanden om hemspråksundervisningen. Utskottet redovisade att lönekostnaden för drygt 2 200 lärare i hemspråk läsåret 1991/92 beräknades till ca 370 miljoner kronor och att resurserna för undervisningen i hemspråk hade minskat med cirka en tredjedel mellan läsåren 1990/91 och 1991/92. Utskottet erinrade om att en parlamentarisk kommitté tillkallats för att se över invandrapolitiken samt invandrings- och flyktingpolitiken. Enligt direktiven (dir. 1993:1) bör kommittén pröva förutsättningarna att utveckla individens eget ansvar särskilt i fråga om upprätthållandet av det egna språket och kulturarvet. Mot denna bakgrund avstyrkte utbildningsutskottet ifrågasvarande yrkanden. Med samma motivering bör finansutskottet avstyrka motion 1992/93:Fi93 yrkande 24.

I motion 1992/93:Fi99 (s) begärs att riksdagen gör ett tillkännagivande om behovet av *ytterligare medel för Statens institut för handikappade elever (SIH)*. Enligt motionären behöver SIH ytterligare minst 3,5 miljoner kronor för budgetåret 1993/94 för att synskadade elever skall ha tillgång till böcker och andra läromedel. Utbildningsdepartementet bör genom omDispositioneringar tillföra SIH begärda resurser för detta ändamål.

Ett liknande motionsyrkande om bristen på läromedel för synskadade elever har utbildningsutskottet nyligen behandlat i sitt betänkande 1992/93:UbU9. Utskottet förutsatte att regeringen vid prövningen av den fördjupade anslagsframställningen för SIH:s område för budgetåren 1994/95—1996/97 kommer att behandla frågan om läromedel för handikappade elever. Utskottet anser det angeläget att läromedelsfrågan för synskadade elever därigenom kan få en långsiktig lösning. När det gäller medelsbehovet för detta ändamål för det kommande budgetåret har utbildningsutskottet erfarit att frågan om ytterligare medel för SIH har tagits upp inom Utbildningsdepartementet i syfte att förbättra läromedelssituationen för synskadade elever. Med hänvisning härtill finner utskottet att syftet i motion 1992/93:Fi99 i stort är tillgodosett, varför finansutskottet bör avstyrka den. Till detta vill utbildningsutskottet lägga följande. Regeringen har den 29 april 1993 beslutat medge att SIH under budgetåret 1992/93 får använda 350 000 kr av åttonde huvudtitelns anslag B 4. Stöd för utveckling av skolväsendet för sådana ändamål som anslaget B 3. Utveckling och produktion av läromedel får utnyttjas för.

Enligt motion 1992/93:Fi100 (c) bör anslagsbeteckningen för anslaget B 3. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp ändras från reservationsanslag till förslagsanslag i syfte att tillgodose behovet av läromedel för synskadade elever.

I betänkande 1992/93:UbU9 behandlade utbildningsutskottet även frågan om *ändrad anslagstyp för anslaget B 3*. Utskottet förutsatte att anslagstypen lämpligen bör övervägas i samband med frågan om kost-

nadsfördelningen mellan staten och kommunerna för läromedel för handikappade elever. Med samma motivering anser utbildningsutskottet att finansutskottet bör avstyrka motion 1992/93:Fi100.

1992/93:UbU6y

Stockholm den 13 maj 1993

På utbildningsutskottets vägnar

Ann-Cathrine Haglund

I beslutet har deltagit: Ann-Cathrine Haglund (m), Lena Hjelm-Wallén (s), Rune Rydén (m), Bengt Silfverstrand (s), Margitta Edgren (fp), Berit Löfstedt (s), Marianne Jönsson (c), Ewa Hedkvist Petersen (s), Bo Arvidson (m), Eva Johansson (s), Ulf Melin (m), Inger Lundberg (s), Krister Örnfjäder (s), Tuve Skånberg (kds) och Claus Zaar (nyd).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Björn Samuelson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Lena Hjelm-Wallén, Bengt Silfverstrand, Berit Löfstedt, Ewa Hedkvist Petersen, Eva Johansson, Inger Lundberg och Krister Örnfjäder (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet ansåg" och slutar med "över 20 år" bort ha följande lydelse:

Riksdagen nöjde sig vid det tillfället med att inbegripa alla ungdomar under 20 år i erbjudandet om ett tredje gymnasieår under läsåret 1993/94 som komplettering till en tvåårig gymnasial utbildning.

Utbildningsutskottet konstaterar nu att regeringen i kompletteringspropositionen har accepterat den socialdemokratiska motionens bedömning om behovet av ca 70 000 ytterligare utbildningsplatser i det reguljära utbildningsväsendet. Utskottet ställer sig bakom förslagen i motionen och kompletteringspropositionen att ytterligare medel skall tillföras kommunerna i syfte att ge dem möjlighet att anordna det tredje gymnasieåret för ungdomar som annars skulle riskera att gå ut i arbetslöshet.

Utskottet utgår från att ungdomar under 25 år med tvåårig gymnasieutbildning ges möjlighet att gå ett tredje avslutande år i gymnasieutbildningen.

dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet utgår" och slutar med "Arbetsmarknadspolitiska åtgärder" bort ha följande lydelse:

När det gäller finansieringen av föreslagna insatser i proposition 1992/93:194 anser utbildningsutskottet i likhet med motionärerna att

medlen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder under tionde huvudtiteln redan nu är otillräckliga med hänsyn till den rådande situationen på arbetsmarknaden. Att ytterligare försvaga möjligheterna till insatser på detta område är enligt utbildningsutskottets mening inte försvarbart. Därför bör de av motionärerna föreslagna åtgärderna finansieras över åttonde huvudtiteln, dvs. inom ramen för Utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Utskottet utgår vidare från att regeringen i en särskild förordning (jfr SKOLFS 1992:34 om särskilda åtgärder inom utbildningsområdet mot ungdomsarbetslösheten) kommer att föreskriva vilka behörighetsregler som skall gälla, utbildningarnas längd och huvudsakliga inriktning, krav på uppföljning och utvärdering genom Skolverket m.m. Utskottet förutsätter slutligen att skolan och arbetsmarknadsmyndigheten på det lokala planet tillsammans inriktar sina krafter på att uppmuntra ungdomarna att genomgå ett tredje år i gymnasieskolan.

Vad utskottet anfört om finansieringen av insatser i gymnasieskolan för budgetåret 1993/94 bör riksdagen med bifall till motion 1992/93: Ub156 yrkande 1 och med anledning av motion 1992/93:Ub155 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "När det" och slutar med "betänkande 1992/93:UbU14" bort ha följande lydelse:

När det gäller ökat antal helårsstudenter i grundläggande högskoleutbildning delar utbildningsutskottet bedömningen i motion 1992/93:Fi120 att den svenska högskolan bör expandera ytterligare utöver vad som redan beslutats. Eftersom tiden nu är kort till nästa budgetårs början anser utskottet det realistiskt att ökningen sker stegvis. Antalet heltidsstudenter bör ökas med 5 000 fr.o.m. höstterminen 1993 och med ytterligare 5 000 fr.o.m. vårterminen 1994. Utskottet förutser självfallet att den här föreslagna ökningen kommer att innebära en stor anspänning för högskolans organisation, dess lärare och studenter, men anser att det skall vara möjligt bl.a. genom distansutbildning. De tillkommande platserna bör fördelas mellan läroanstalterna i enlighet med de fördelningsprinciper som föreslagits i motion 1992/93:Ub55 yrkande 5. Det ankommer på resp. universitet och högskola själv att besluta om vilka kurser som skall anordnas med de tillkommande medlen och vilka studieformer som skall tillämpas. Även s.k. basår bör kunna anordnas med användning av dessa medel.

Utbildningsutskottet har — — — (= utskottet) — — — är 127 371 000 kr.

Utskottet anser således att finansutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 1992/93:Fi120 yrkande 14 och med anledning av regeringens förslag i förevarande proposition till Vissa särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1993/94 anvisa 270 500 000 kr utöver vad utskottet föreslagit i betänkande 1992/93:UbU14. Dessutom bör finansutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utbildningsutskottet anfört om fördelningen och användningen av medlen.

dels att den del av utskottets yttrande som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan om *utbildningsplatser för ett tredje år i gymnasieskolan budgetåret 1994/95* anser utbildningsutskottet i likhet med motionärerna att de elever som våren 1994 kommer att avsluta en tvåårig utbildning i gymnasieskolan redan nu skall garanteras utbildning under ett tredje gymnasieår. En sådan garanti skulle inte bara öka elevernas möjligheter att förbättra sina yrkeskunskaper och höja sin allmänna kompetens utan underlätta planeringen för kommunerna när det gäller lokalbehov, lärarinsatser m.m. för den gymnasiala utbildningen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1992/93:Ub156 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

2. Claus Zaar (nyd) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet har" och slutar med "yrkande 24" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet anser att *samhällets kostnader för hemspråksundervisningen* i skolan är oacceptabla. Kommunerna bör befrias från sin lagstadgade skyldighet att anordna hemspråksundervisning. I stället bör ansvaret för att organisera och finansiera hemspråksundervisningen överföras till invandrarna själva och deras inresseorganisationer. Därigenom beräknas staten kunna göra en besparing med ca 500 miljoner kronor för det nästkommande budgetåret. Utbildningsutskottet anser mot denna bakgrund att finansutskottet bör tillstyrka motion 1992/93:Fi93 yrkande 24.

Särskilt yttrande

Lena Hjelm-Wallén, Bengt Silfverstrand, Berit Löfstedt, Ewa Hedkvist Petersen, Eva Johansson, Inger Lundberg och Krister Örnfjäder (alla s) anför:

Redan i januari föreslog vi socialdemokrater som ett led i kampen mot arbetslösheten kraftfulla åtgärder för att öka den reguljära utbildningen.

Minst 50 000 ungdomar i åldern 18 till 24 år skulle erbjudas utbildning i form av det tredje gymnasieåret inför höstterminen 1993. Vi föreslog även att komvux skulle få 20 000 ytterligare platser. Riksdagsmajoriteten avslag våra förslag.

Regeringen har nu äntligen accepterat vår syn på behovet av ytterligare utbildningsplatser.

Genom den fördröjning i tiden som blivit resultatet av det sena förslaget har viktiga månader av planeringstid för såväl kommunerna som de blivande eleverna gått till spillo.

Meningsyttring av suppleant

1992/93:UbU6y

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Björn Samuelson (v) anför:

Jag instämmer i vad som anförts i den av Socialdemokraterna avlämnade avvikande meningen beträffande dels *finansieringen av föreslagna insatser i proposition 1992/93:194*, dels *utbildningsplatser för ett tredje år i gymnasieskolan budgetåret 1994/95*.

När det gäller grundläggande högskoleutbildning går bedömningarna tydligen isär angående universitetens och högskolornas faktiska möjligheter — bortsett från pengar — att ta emot ett ökat antal studenter. Jag anser att en ökad antagning är mycket angelägen. Om det skulle visa sig att högskolor och universitet anser sig kunna ta emot ännu fler ytterligare studenter än vad regeringen i förevarande proposition räknar med, bör därför ytterligare medel kunna föreslås på tilläggsbudget.

När det gäller frågan om *ändrad anslagstyp* för anslaget B 3. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp anser jag att utbildningsutskottet borde ha föreslagit att finansutskottet tillstyrker motion 1992/93:Fi100.

Slutligen ansluter jag mig till vad Socialdemokraterna anför i sitt särskilda yttrande beträffande medel för utbildningsplatser för det tredje året i gymnasieskolan och extra platser inom komvux.

Ytterligare platser i gymnasieskolan för ett tredje gymnasieår

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har berett bl.a. arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1992/93:194 Särskilt statsbidrag till kommuner för ytterligare platser i gymnasieskolan för ett tredje gymnasieår jämte motionerna 1992/93:Ub155 (-) och 1992/93:Ub156 (s), såvitt propositionen och motionerna gäller arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Propositionen och motionerna

I *propositionen* föreslås att 402,6 miljoner kronor anvisas för kostnader för 11 000 helårsplatser i gymnasieskolan för att kommunerna läsåret 1993/94 skall ha möjlighet att anordna ett tredje gymnasieår för de ungdomar som har gått igenom en tvåårig gymnasieutbildning. Det beräknade bidraget till kommunerna uppgår till 330 miljoner kronor. Utökningen av antalet platser medför även ökade kostnader för studiehjälp. För 11 000 platser beräknas kostnaden till 72,6 miljoner kronor.

Ett motiv till den föreslagna insatsen är den rådande arbetsmarknadssituationen. En grupp som drabbas hårt av den höga arbetslösheten är ungdomarna. I stället för att sluta skolan och gå ut i en kanske långvarig arbetslöshet borde ett klokt alternativ vara att använda tiden till något som är meningsfullt för den unge själv och nyttigt för samhället, sägs det i propositionen. Ett annat skäl är att en allmän kompetenshöjning alltid har sitt värde, både för individen och för samhället.

Med motiveringen att åtgärdernas förstahandssyfte får anses vara arbetsmarknadspolitiskt och innebär en avlastning i förhållande till övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör enligt propositionen en minskning ske av det under Arbetsmarknadsdepartementet uppförda reservationsanslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Under detta anslag har i årets budgetproposition 15,6 miljarder kronor beräknats för arbetsmarknadsutbildning och utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet.

Mot den nu angivna bakgrunden föreslås att riksdagen under det nyssnämnda anslaget (B 2) anvisar 402,6 miljoner kronor mindre än vad som föreslagits i årets budgetproposition.

I propositionen anges att finansieringen av insatserna skall ses utifrån den fortsatta beredningsprocessen inför kompletteringspropositionen.

Två *motioner* har väckts med anledning av propositionen. I motion Ub156 av Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s) yrkas avslag på förslaget om finansiering över det arbetsmarknadspolitiska anslaget. Motionärerna anser att detta anslag redan nu är för litet. Medlen för förstärkta utbildningsinsatser bör enligt dem tillföras kommunerna genom förstärkning av anslag inom Utbildningsdepartementets område.

Även Sten Söderberg (-) motsätter sig i motion Ub155 en minskning av anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utskottet

Genom det av riksdagen nyligen godkända betänkandet om arbetsmarknadspolitiken (1992/93:AU19, AU11, rskr. 258) har för budgetåret 1993/94 28,4 miljarder kronor anvisats på anslaget B 2 för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av beloppet beräknas omkring 15,6 miljarder kronor för arbetsmarknadsutbildning och utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. Beträffande den senare utbildningsformen inbegrips i beräkningen såväl kostnader för studieplatsen som kostnader för studiefinansiering. Gymnasieutbildningen beräknas omfatta 5 000 platser till en kostnad av 176 miljoner kronor. Utskottet hänvisar till uppställningen i betänkandet AU11 s. 28.

I det nyssnämnda betänkandet berör utskottet även den nu behandlade propositionen nr 194. Utskottet ställer sig där positivt till att ytterligare platser i gymnasieskolan inrättas med hänsyn till ungdomarnas situation på arbetsmarknaden, men utgår från att en ny bedömning av B 2-anslaget görs inför kompletteringspropositionen. Utskottet anför i betänkandet även att regeringens förslag i budgetpropositionen är en grund att stå på i avvaktan på ett nytt beslutsunderlag i samband med kompletteringspropositionen.

Som utskottet uppfattar det ligger finansiering av 5 000 av de 11 000 ytterligare gymnasieplatserna inkl. studiefinansiering inom ramen för de medel som riksdagen redan fattat beslut om (AU19). Proposition 194 innefattar således förslag om finansiering av ytterligare 6 000 nya platser inkl. studiefinansiering. Till den del kostnaden avser dessa 6 000 platser medför den föreslagna finansieringen att medel för andra åtgärder inom B 2-anslaget minskas.

Utskottet står fast vid vad som anförts i betänkandet AU11. En utökning av platserna i gymnasieskolan är i och för sig mycket angelägen. Minskningen av B 2-anslaget genom att resurser förs över till Utbildningsdepartementens anslag bör dock mot bakgrund av utvecklingen på arbetsmarknaden kompenseras så att minskningen inte går ut över de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer om detta i kompletteringspropositionen. Utskottet förutsätter också att kostnader för åtgärder inom andra departements ansvarsområden fortsättningsvis finansieras över resp. departements huvudtitel.

Med det anförda tillstyrker arbetsmarknadsutskottet propositionen såvitt den avser förslag om en minskning med 402,6 miljoner kronor av reservationsanslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder (punkt 3).

Ställningstagandet innebär att motionerna Ub155 och Ub156 avstyrks i motsvarande delar och att det tidigare av riksdagen fattade beslutet om B 2-anslaget ändras i enlighet med vad nu sagts.

1992/93:UbU6y
Bilaga

Stockholm den 15 april 1993

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Kjell Nilsson (s), Georg Andersson (s), Marianne Andersson (c), Lahja Exner (s), Charlotte Cederschiöld (m), Sten Östlund (s), Laila Strid-Jansson (nyd), Isa Halvarsson (fp), Johnny Ahlqvist (s), Kent Olsson (m), Berit Andnor (s) och Rose-Marie Frebran (kds).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Hans Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att yttrandet under rubriken Utskottet bort ha följande lydelse:

Det behövs en grundläggande omläggning av sysselsättningspolitiken. För det första måste arbetsmarknadspolitiken bli mera aktiv, för det andra måste den avlastas och de arbetslösa sysselsättas genom investeringar och utbildning. Antalet platser i det reguljära utbildningssystemet måste öka. Om fler arbetslösa får plats där, minskar statens kostnader för arbetsmarknadspolitiken.

Den föreslagna ökningen av platser i gymnasieskolan för ett tredje gymnasieår är i och för sig ett steg i rätt riktning, men enligt utskottets mening behövs betydligt fler platser med tanke både på de ungdomar som lämnar tvåårigt gymnasium i vår och de 18–24-åringar som befinner sig i öppen arbetslöshet.

Utskottet motsätter sig bestämt att det arbetsmarknadspolitiska anslaget (B 2) tas i anspråk för de föreslagna utbildningsinsatserna. I detta hänseende ansluter sig utskottet till den uppfattning som framförs i motion Ub156 av Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s). Det beslutade anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder är redan nu för litet och borde, i stället för att som föreslås i propositionen minskas med drygt 400 miljoner kronor, ökas kraftigt. Utskottet hänvisar till den reservation som avgetts av Socialdemokraterna i betänkandet AU19, i vilken föreslås att B 2-anslaget ökas med drygt 7 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag i budgetpropositionen. Enligt utskottet mening bör medel för de ökade insatserna inom det reguljära utbildningsväsendet tillföras kommunerna genom förstärkning av anslag inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Arbetsmarknadsutskottet anser således att proposition 194 bör avslås såvitt den innefattar förslag om minskning av anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (punkt 3). Detta innebär att motion Ub156 yrkande 1 tillstyrks. Motion Ub155 får anses tillgodosedd med utskottets ställningstagande.

1992/93:UbU6y
Bilaga

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Hans Andersson (v) instämmer i Socialdemokraternas avvikande mening.

